

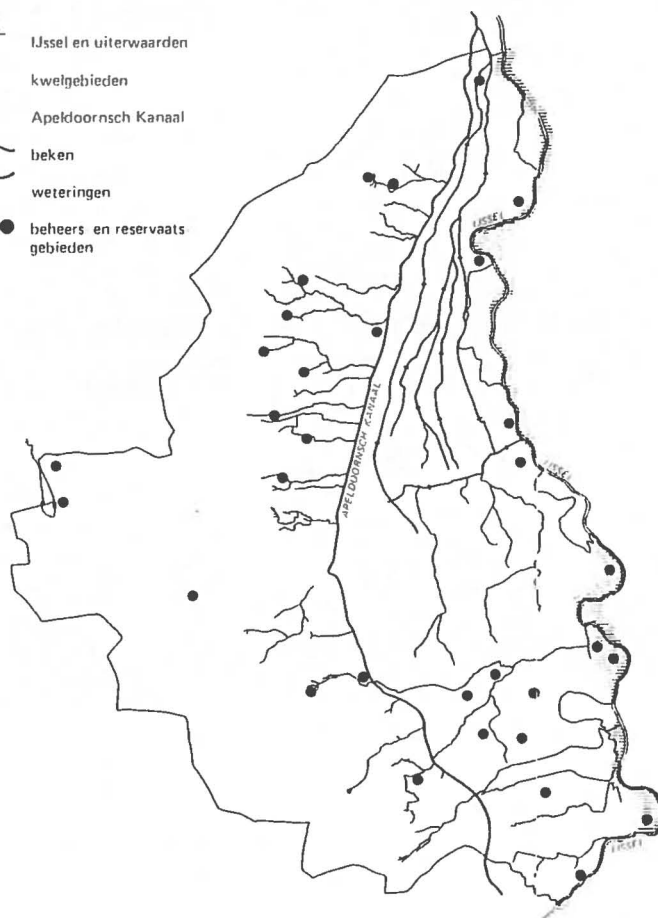

Een toenemend aantal gemeenten gaat over tot het opstellen en uitvoeren van landschapsbeleidsplannen voor hun gebied buiten de bebouwde kom naast structuurplannen voor het groen binnen de bebouwde kom. De leefomgeving voor de bewoners kan hierdoor zowel binnen als buiten de bebouwing naar de huidige inzichten van esthetisch waarden ingericht worden, naast de economische die in het recente verleden bij gemeentelijk beleid de enige toetssteen vormden. Wezenlijk is ook de afstemming die er ecologisch kan plaatsvinden tussen groenstructuren binnen en buiten de bebouwde kom met natuurgebieden in het gemeentelijke buitengebied. Belangrijk is dat het plan bij de bevolking een breed draagvlak vindt. Wildbeheereenheden (WBE's) kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het verbreden van het draagvlak voor een landschapsplan. Sommige gemeenten laten een intergemeentelijk landschapsbeleidsplan opstellen dat als kader voor de gemeentelijke plannen dient. Dit bevordert een samenhangend beleid voor natuur en landschap in de regio.

LEGENDA

- IJssel en uiterwaarden
- kwelgebieden
- Apeldoornsch Kanaal
- beken
- weteringen
- beheers en reservats gebieden

De belangrijke 'Slagaders' voor de natte structuur

LANDSCHAPSBELEIDSPLAN

Meerwaarde bij intergemeentelijke afstemming

Het intergemeentelijk landschapsbeleidsplan Oost-Veluwe is een plan dat als één van de meest voortuitstrevende in Nederland kan worden beschouwd. Het geeft een beleidsvisie voor het beheer van het landschap van meerdere aangrenzende gemeenten gelegen tussen de bosrand van de Veluwe en de IJssel. Een goede reden om bij de heren Boks en Huidink, twee nauw betrokkenen, te informeren naar de voorgeschiedenis. Het is een plan waarvan het ontstaan alle kenmerken vertoont van pionierschap. Het laat zien hoe plannenmakerij niet volgens vaste regels verloopt, maar inspeelt op plaatselijke gebeurtenissen; hoe gekeken wordt naar de landelijke en provinciale subsidie 'worsten' en

hoe initiatieven van particulieren stimulerend werken.

Kleine landschapselementen

In de kwaliteit van het landschap speelt de aan- of afwezigheid van kleine landschapselementen een belangrijke rol. Deze elementen zijn met name eigendom van particulieren. Zij vormden de aanleiding voor het opstellen van het intergemeentelijk landschapsbeleidsplan Oost-Veluwe. Ad Boks, milieuoördinator van het Samenwerkingsorgaan Oost-Veluwe, S.O.V., verhaalt de ontstaansgeschiedenis van het plan.

Ontstaansgeschiedenis

'We moeten terug gaan tot 1974. Toen werd op initiatief van de ge-

meenten Apeldoorn, Epe, Heerde, Voorst en Brummen het Samenwerkingsorgaan Oost-Veluwe (SOV) opgericht. Deze stelde als adviesraad de Regionale Milieuraad Oost-Veluwe in waarin overheids- en particuliere organisaties op gelijkwaardige basis vertegenwoordigd waren. Binnen deze Raad kwam naast het milieu, het teloor gaan van tuinen van buitenplaatsen waar deze regio rijk mee bedeed is, naar voren. De milieuraad stelde een lijst op van buitenplaatsen die in aanmerking zouden moeten komen voor instandhouding. Er werd een begeleidingscommissie ingesteld - waar ook eigenaren van buitenplaatsen in vertegenwoordigd waren - die een aantal tuinen selecteerde voor een

Landschapsbeleidsplan

Om de ecologische en esthetische waarden van het landschap voor de toekomst veilig te stellen en opnieuw te ontwikkelen is door het LONL, De Stichting Landelijk Overleg Natuur- en Landschapsbeheer in 1982 het gemeentelijk landschapsbeleidsplan geïntroduceerd. In 1991 hebben ruim 130 gemeenten een landschapsbeleidsplan vastgesteld of in voorbereiding. (bron: Het Landschapsplan, LONL 1992).

Het is een sectoraal plan met als leidraad de 3 E's - economische, ecologische en esthetische waarden - voor een gebied.

Bestuurlijk planningsinstrument

Het landschapsbeleidsplan is een wensplan, het bezit geen formeel juridische status. Om het voorgestane beleid te realiseren moet het plan zijn uitwerking krijgen in andere gemeentelijke plannen. De inhoud van het plan krijgt pas rechtskracht nadat het beleid is vastgelegd op kaart en in de voorschriften van een bestemmingsplan buitengebied.

Voor daadwerkelijke uitvoering is samenwerking met bewoners, grondeigenaren en -gebruikers van belang. Aan de basis van het wetslagen ligt dat zij zich medeverantwoordelijk voelen voor de kwaliteit van het landschap in hun woonomgeving en het nut van het beleid inzien.

Draagvlak voor beleid

Om een stevig en breed draagvlak voor het beleid te krijgen is belangrijk de doelgroepen - grondeigenaren en -gebruikers in de eerste plaats - bijtijds erbij te betrekken, niet alleen bij de uitvoering maar ook door ze inspraak te geven bij het opstellen van de plannen. Zij moeten hun inbreng kunnen hebben via de begeleidingscommissie die de planvorming start en begeleidt.

Landschapsvisie

Na een beschrijving en een analyse van het plangebied wordt een landschapsvisie opgesteld waarin de doelstellingen van het landschapsbeleid geformuleerd zijn. Deze visie vormt het beleidskader dat voor lange termijn (10 jaar) van kracht zal zijn.

Uitvoering

De bouwstenen in de beheervisie aangedragen, worden verder uitgewerkt in een maatregelen-pakket. Na goedkeuring van het definitieve plan door de gemeenteraad, volgt de realisatie van het plan volgens een jaarlijks op te stellen uitvoeringsplan. Voor de uitvoering kunnen speciale subsidieregelingen, verordeningen en dergelijke worden opgesteld. Het landschapsbeleid moet ook doorwerken in het overige gemeentelijke beleid en in de al bestaande verordeningen.

Het LONL heeft een handleiding uitgegeven voor het opstellen van landschapsbeleidsplannen. Deze is aan te vragen bij het de Stichting Landelijk Overleg Natuur- en Landschapsbeheer, Donkerstraat 17, 3511 KB Utrecht. Telefoon: 030 - 340777

nader onderzoek. In die tijd, begin jaren '80, waren er veel werklozen onder landschaps- en tuinarchitecten. Zij waren dikwijls tegen on-

kostenvergoeding inzetbaar. Voor acht tuinen in de gemeenten Apeldoorn, Voorst en Brummen werd een beheerplan opgesteld. De

brandende vraag was hoe de uitvoering gefinancierd kon worden.

Subsidie

De zogeheten Kamerlingh Onnes-regeling, alleen voor historische tuinen en parken van buitenplaatsen waarvan de eerste aanleg van vóór 1850 is en die aangesloten zijn bij de Stichting Behoud Particuliere Historische Buitenplaatsen (PHB) liet veel tuinen afvallen. Veel eigenaren zagen de hieraan gekoppelde openstelling ook niet zitten.' Jan Huidink, thans coördinator van de Stichting Coördinatie Landschapsbeheer Gelderland (SCLG) kwam met de plannenmakers in contact. Hij wees op de mogelijkheid de beheerplannen te plaatsen in het kader van een Landschaps-

Het netwerk van droge en natte kleine landschapselementen, de 'haarvaten', vormen de 'basiskwaliteit' van het buitengebied. Verschillende diersoorten zijn afhankelijk van zowel natte als droge landschapselementen (bijvoorbeeld amfibieën)

Foto: Roosendaal

onderhoudsproject (LOP) Hiermee was de vraag van de financiering nog niet opgelost. Men 'ontdekte' de subsidie voor wegwerking achterstallig onderhoud. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bood via de arbeidsbureaus de mogelijkheid arbeidskrachten hiervoor aan te stellen.

Regelgeving werkt sturend

Dit resulteerde in het opstellen en uitvoeren van een werkgelegenheidsplan voor onderhoud van kleine landschapselementen. De landgoederen vielen echter uit de boot; alleen toevallig aangrenzende wallen konden onderhouden worden. Dit doet Ad Boks, de initiatiefnemer voor het onderhoud van de tuinen, nog steeds pijn. 'Als de eigenaren de tuinen niet kunnen onderhouden gaan stukjes cultuurhistorie onherroepelijk verloren. De subsidieregeling werkt sturend, de regelgeving bepaalt wat aangepakt wordt bij achterstallig onderhoud. Voor buitenplaatsen is nog steeds geen goede regeling', volgens Boks.

Planmatig beheer

'Bij het onderhoud van de kleine landschapselementen werd al spoedig de behoefte gevoeld aan een beleidsplan voor de onderhoudsplannen. Het werk gebeurde te willekeurig. De begeleidingscommissie, oorspronkelijk ingesteld voor de tuinen, stelde een werkgroep in die de ontbrekende beleidsplannen voor het onderhoud moest gaan opstellen. Rond '88-'89 werd de behoefte steeds duidelijker aan een toekomstvisie voor het gehele gebied dat onder het Samenwerkingsorgaan Oost Veluwe viel. Het afwegen van belangen per sector, waarvan de economische de belangrijkste was, werd steeds voelbaarder. De regeling voor subsidie voor het opstellen van gemeentelijke landschapsbeleidsplannen was sluimerend. De gemeente Hasselt was de eerste die deze mogelijkheid ontdekte.

Plan Oost-Veluwe

Het intergemeentelijke landschapsbeleidsplan Oost-Veluwe is op 1 april 1992 vastgesteld door de regiораad van het SOV. Het biedt de betrokken gemeenten de mogelijkheid een op elkaar afgestemd land-

Foto. Roosendaal

schapsbeleid te voeren. Het plan beschrijft het Oost Veluwe landschap, zijn ontstaansgeschiedenis, de geomorfologie, bodem en water, de flora, vegetatie en fauna, naast de civiele infrastructuur, landbouw, recreatie, de landschapseenheden, landschapstypen en kleine landschapselementen.

Op grond hiervan geeft het een analyse van kenmerken en kwaliteiten die het gebied heeft ten aanzien van natuur en landschap, landbouw en recreatie en geeft de knelpunten aan voor deze verschillende functies van het landschap. Hiervan uitgaand zijn de uitgangspunten voor de landschapsvisie geformuleerd.

Deze landschapsvisie heeft drie invalshoeken; regionaal-ruimtelijk, landschapsecologisch en een visie per landschapstype.

Voor de realisering van het intergemeentelijk landschapsbeleidsplan is een overzicht gegeven van de verschillende beleidsinstrumenten en subsidies en de hiervoor verantwoordelijke instanties. Verder wordt de afstemming van landschapsbeleid tussen gemeenten nader bekeken.

Dit alles met het doel een samenghangend beleid voor natuur en landschap in de regio te ontwikkelen.

SBNL, WBE's en het landschapsbeleidsplan

De SBNL komt met landschapsbeleidsplannen ondermeer in aanraking als beheerder van kleine landschapselementen van Staatsbosbeheer. Aangezien de SBNL het beheer uitbesteedt aan wildbeheereenheden is het voor deze van groot belang te weten of voor hun gebied landschapsbeleidsplannen zijn opgesteld of in voorbereiding zijn. Is hiervan nog geen sprake dan kan een wildbeheereenheid gemeenten stimuleren tot het opstellen van een plan. WBE's kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het verbreden van het draagvlak voor een landschapsbeleidsplan. Van belang hiervoor is dat zij zich in het plan kunnen vinden. Voor gemeenten is het van belang dat zij zowel bij het opstellen als bij de uitvoering van deze plannen WBE's betrekken. De SBNL kan hiervoor als intermediair optreden.

drs. Z.J.H. den Hollander-Kamphuis